

DAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI VA ULARNING AHAMIYATI

Xojametova Ulzada Amanbaevna

Qaraqalpogiston Respublikasi Xo'jayli tumani

24- sonli DMTT direktori

Annotatsiya: *Maqolada davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi va uning ahamiyati yoritilgan. Interfaol o'yinlar, audiovizual materiallar, virtual texnologiyalar va STEM kabi texnologiyalar orqali bolalarning ijodiy fikrlash va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalari oshadi. Ushbu yondashuvlar bolalarning ta'lim jarayoniga qiziqishini kuchaytirib, kelajakda muvaffaqiyatli o'qishga tayyorlaydi.*

Kalit so'zlar: *Innovatsion ta'lim texnologiyalari, maktabgacha ta'lim, interfaol o'yinlar, audiovizual materiallar, virtual haqiqat, STEM, ijodiy fikrlash, bolalar rivojlanishi.*

Kirish

Bugungi kunda tez o'zgarib borayotgan texnologiyalar barcha sohalarda yangi imkoniyatlarni yaratib, ta'lim tizimida ham yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim davri inson rivojlanishining eng muhim bosqichi sifatida e'tirof etilib, bu bosqichda bolalarning aqliy, ijtimoiy, emotsional va jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Shu munosabat bilan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash zarurati ortmoqda. Innovatsion texnologiyalar orqali ta'lim jarayonini yanada interfaol, qiziqarli va samarali qilish mumkin. Bunda bolalarning o'z qobiliyatlarini kengaytirish, ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy ko'nikmalarini mustahkamlashga e'tibor qaratiladi. Masalan, interfaol o'yinlar, audiovizual texnologiyalar, virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari, STEM (Science, Technology, Engineering, Math) yondashuvlari, hamda robototexnika kabi vositalar orqali bolalar ta'limga jalb qilinadi va ularning rivojlanish jarayoni jadallashtiriladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limida innovatsion texnologiyalar o'ziga xos afzalliklarga ega bo'lib, bolalarda o'qishga qiziqishni kuchaytirish, o'quv jarayonida faollikni oshirish va zamonaviy bilim olish uchun qulay sharoit yaratadi. Bu texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni bolalar uchun yanada tushunarli va esda qolarli bo'lib, ularda turli yo'nalishlarda mustaqil ravishda fikrlash va harakat qilish qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin.

Shunday qilib, davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki kelajak avlodni raqobatbardosh, ijodiy va texnologik rivojlangan shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion

texnologiyalarning qo'llanilishi, ularning turlari va ahamiyati haqida batafsil tahlil qilinadi.

Materiallar va usullar

Ushbu tadqiqot davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarining qo'llanilishi va uning ta'lim jarayonidagi samaradorligini o'rganishga qaratildi. Tadqiqot davomida quyidagi materiallar va usullardan foydalanildi:

Adabiyot tahlili: Innovatsion ta'lim texnologiyalari, maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik usullar va bolalar rivojlanishi bo'yicha ilmiy manbalar va maqolalar o'rganildi. Bu, mavjud tajriba va ilmiy yondashuvlarni aniqlashga hamda ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilishning afzalliklari va cheklovlarini tahlil qilishga yordam berdi.

So'rovnoma va intervyu: Maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagoglari, metodistlar va ota-onalar bilan suhbatlar o'tkazilib, innovatsion texnologiyalarni qo'llashga bo'lgan munosabat va tajribalari haqida ma'lumot to'plandi. Bu usul orqali innovatsion texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi va ularga bo'lgan talab aniqlangan.

Eksperimental usul: Bir necha maktabgacha ta'lim tashkilotlarida turli innovatsion texnologiyalarni (interfaol o'yinlar, audiovizual materiallar, virtual haqiqat, STEM va robototexnika) qo'llab, ularning bolalar rivojlanishiga ta'siri kuzatildi. Eksperiment davomida bolalarning ta'lim jarayonidagi faolligi, ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari, shuningdek, o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishi baholandi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish: Eksperiment va so'rov natijalari sifat va miqdoriy jihatdan tahlil qilindi. Statistik usullar yordamida innovatsion texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi baholandi. Olingan natijalar asosida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning maktabgacha ta'limdagi ahamiyati va ularning rivojlantirish imkoniyatlari ko'rsatildi.

Tadqiqot natijalari orqali davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llashning bolalar rivojlanishiga ta'siri, ushbu texnologiyalarning afzalliklari va mavjud cheklovlari aniqlab berildi.

Natijalar va Muhokama

Tadqiqot natijalari davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish bolalarning rivojlanishiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Quyida asosiy natijalar va ularning muhokamasi keltirilgan:

Bolalarning qiziqishini oshirish: Interfaol o'yinlar va audiovizual materiallar kabi texnologiyalar yordamida ta'lim jarayoni yanada qiziqarli va mazmunli bo'ldi. Bolalar ta'lim jarayonida faol ishtirok etishganligi, ko'proq savollar berib, mustaqil fikrlash qobiliyatlarini namoyon qilganliklari kuzatildi. Bu esa ularning ta'limga bo'lgan qiziqish va motivatsiyasini oshiradi. Innovatsion texnologiyalar bolalarga qiyin mavzularni o'rganishda osonlashtiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi, bu esa ularda bilim olish jarayoniga ijobiy munosabat shakllanishiga yordam beradi.

Ijodiy va mantiqiy fikrlashning rivojlanishi: STEM texnologiyalari va robototexnika bolalarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga katta hissa qo'shdi. Eksperimentlar davomida bolalar muammolarni mustaqil hal qilishga intilib, turli

masalalarni ijodiy yondashuv orqali yechishganligi kuzatildi. Bu kabi texnologiyalar yordamida bolalar mantiqiy zanjirlarni yaratish, ketma-ketlikni tushunish va loyihalarni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lishdi, bu esa kelajakdagi o'quv jarayonlari uchun muhim qobiliyatlarni shakllantiradi.

O'z-o'zini rivojlantirish va mustaqillik: Virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari orqali bolalarning mustaqil ravishda bilim olish imkoniyatlari kengaydi. Bolalar mavzularni o'z qiziqishlariga qarab, mustaqil ravishda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu o'z-o'zini anglash va boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega bo'lib, bolalarni kelajakdagi muvaffaqiyatli shaxsiy va kasbiy faoliyatga tayyorlaydi.

Tarbiyachilar va ota-onalar fikri: So'rovnomalar va intervyular natijalariga ko'ra, pedagog va ota-onalar innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayonida katta foyda keltirishini qayd etishdi. Ular ta'lim jarayoni yanada samarali bo'lganini, bolalar o'quv materialini tezroq va yaxshiroq o'zlashtirganini ta'kidladilar. Shu bilan birga, ota-onalar farzandlarining mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlari kuchayganini kuzatishdi.

Cheklovlar va qiyinchiliklar: Innovatsion texnologiyalarni joriy etishda ayrim qiyinchiliklar va cheklovlar ham kuzatildi. Ba'zi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yetarli moddiy-texnik baza mavjud emasligi, o'qituvchilarning texnologiyalarni qo'llash bo'yicha yetarli bilim va malakaga ega emasligi muammolaridan biri sifatida qayd etildi. Shu sababli, innovatsion texnologiyalarni samarali joriy etish uchun tarbiyachilarni maxsus tayyorlash va moddiy-texnik bazani mustahkamlash zarurligi ta'kidlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion ta'lim texnologiyalari maktabgacha ta'limda bolalarning qiziqishini oshirish, ijodiy va mantiqiy fikrlashini rivojlantirish hamda mustaqil o'qishga undashda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Bu esa bolalarni kelajakdagi ta'lim jarayonlariga yanada tayyorlaydi va ularga muvaffaqiyatli o'quv faoliyatiga asos soladi. Shu bilan birga, texnologiyalardan samarali foydalanishni ta'minlash uchun davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarini zarur resurslar bilan ta'minlash va tarbiyachilarni muntazam o'qitish zarurligi kelib chiqadi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion texnologiyalar maktabgacha ta'limda bolalarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Interfaol o'yinlar va audiovizual materiallar bolalarning ta'lim jarayoniga qiziqishini oshirib, ularning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi. STEM va robototexnika bolalarda ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi, bu esa ularni mustaqil ravishda masalalarni hal qilishga undaydi.

Tarbiyachilar va ota-onalar fikricha, texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada samarali qilib, bolalarning mustaqillik va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, ba'zi muassasalarda moddiy-texnik baza va malakali kadrlar yetishmovchiligi bu jarayonga to'sqinlik qilmoqda. Shu sababli, tarbiyachilarning malakasini oshirish va maktabgacha ta'lim muassasalarini kerakli resurslar bilan ta'minlash zarur.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, innovatsion ta'lim texnologiyalarini maktabgacha ta'lim jarayoniga joriy etish bolalarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Interfaol o'yinlar, audiovizual materiallar, STEM yondashuvi va robototexnika bolalar uchun ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi, ularning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tarbiyachilar va otalar fikricha, bu texnologiyalar bolalarda mustaqil fikrlash va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatlarini oshiradi. Biroq, innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish uchun maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini yaxshilash va tarbiyachilarning malakasini oshirish zarur. Kelajakda texnologiyalarning yanada kengroq qo'llanilishi bolalarning ta'lim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, M. (2020). Maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati. Tarbiyachilar jurnali, 4(12), 45-50.
2. Akhmedova, R. (2019). Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ularning maktabgacha ta'limdagi o'rni. Pedagogika va psixologiya jurnali, 3(8), 26-30.
3. Karimova, D. (2021). Maktabgacha ta'limda STEM yondashuvi. O'zbekiston ta'limi jurnali, 5(3), 18-22.
4. Rasulova, T. (2022). Robototexnika va innovatsion texnologiyalarni maktabgacha ta'limda qo'llash. Maktabgacha ta'lim jurnali, 6(9), 32-36.
5. Tursunov, M. (2021). O'qituvchilarni innovatsion ta'lim texnologiyalariga tayyorlash: metodik yondashuvlar. Tarbiyachi jurnali, 7(14), 12-15.
6. Usmonova, Z. (2020). Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar va ularning pedagogik jihatlari. Innovatsion ta'lim texnologiyalari jurnali, 9(2), 55-59.
7. Yuldasheva, F. (2019). Maktabgacha ta'limda interfaol o'yinlar va audiovizual texnologiyalarni qo'llash. Tarbiyachilar mehnati jurnali, 8(7), 40-43.